

Visie op het onderwijs in bestuurlijke informatieverzorging

Inhoudsopgave

A	Inleiding
B	De concentrische opbouw van het onderwijs in BIV
C	Ken- en ervaringsobjecten gedurende opleidingen AC en BE
D	Oplossingsstructuren BIV: bij vormonafhankelijke toetsvragen
D1	AO&MIS
D2	BIV-Handel, BIV-Industrieel en BIV-Diensten
D3	Integratieve toets en OAT
E	Oplossingsstructuren BIV: bij projecten in de praktijk
F	Literatuur

A Inleiding

Kwaliteit

Om een hoge kwaliteit van onderwijs in het vak bestuurlijke informatieverzorging te kunnen realiseren, heb je een doorlopende leerlijn nodig. Het onderwijs dient inzicht te bevorderen in het organische karakter van organisaties en van stelsels van preventieve en repressieve maatregelen om deze organisatie te kunnen beheersen. Het onderwijs en de toetsing dienen te zijn afgestemd op het gewenste inzicht in dit organische karakter. Hierna wordt deze gedachte zichtbaar gemaakt voor de modules AO&MIS, BIV-Handel, BIV-Industrieel, BIV-Diensten, Integratieve toets – ICAIS deel, OAT Training - ICAIS deel.

Onderwerpen

De bachelor fase richt zich primair op de inrichting van de bestuurlijke informatieverzorging voor de meest voorkomende typologieën volgens de indeling van Starreveld. De typologieën financiële dienstverlening en overheidshuishoudingen en publiek-rechterlijke lichamen behoren niet tot de stof die wordt getoetst.

De afgestudeerde bachelor accountancy en bedrijfseconomie wordt geacht een effectief en efficiënt systeem van bestuurlijke informatieverzorging in te kunnen richten dat leidt tot een beheersbare organisatie. Tijdens vervolgoopleidingen (Controller/Accountant) kunnen de vaardigheden vanuit een multidisciplinaire benadering verder worden uitgebouwd.

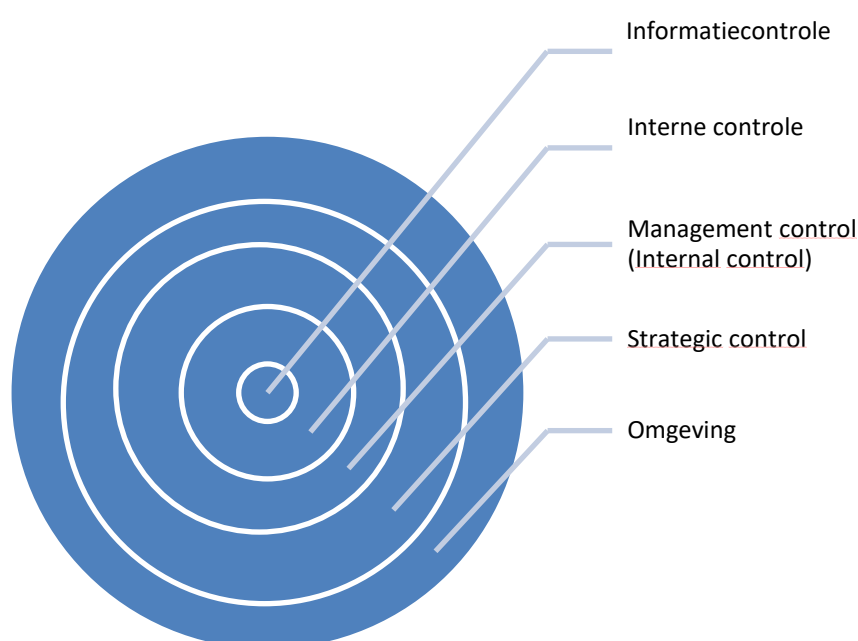
Waar in de bachelor fase de betrouwbaarheid van de informatie centraal staat, staat in de post-bachelor fase (van accountancy-opleidingen) de relevantie van de informatie voor de besturing op strategisch en tactisch niveau centraal. Waar in de bachelor fase de beheersing op operationeel niveau en tactisch niveau centraal staat, staat in de post-bachelor fase de beheersing op tactisch en strategisch niveau centraal. Waar in de bachelor fase de

betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking centraal staan, staan in de post-bachelor fase de ontwikkeling en beheersing van de geautomatiseerde gegevensverwerking centraal.

De beheersing van onderwerpen uit eerdere onderwijsmodulen BIV is nodig om een daaropvolgende onderwijsmodule BIV goed te kunnen volgen.

B De concentrische opbouw van het onderwijs in BIV

Het is verstandig om het onderwijs in BIV in grote lijnen te laten aansluiten bij het concentrische karakter van de theorie over het besturen van organisaties.

C Ken- en ervaringsobjecten gedurende opleidingen AC en BE

Hierna wordt een overzicht gegeven van ken- en ervaringsobjecten, onderwerpen en de plaats van modulen BIV door de jaren heen in opleidingen AC en BE.

Bachelor fase		
Ken- en ervaringsobjecten	Onderwerpen	Vak / Jaar
Grondslagen van de bestuurlijke informatieverzorging en de betrouwbaarheid van informatie over het inkoop-, opslag- en verkoopproces.	<u>Grondslagen</u> De grondslagen van de besturing van organisaties (regelkringen), het vakidoom en de functie en rol van de accountant (agency theorie en de leer van het gewekte vertrouwen) en de	*AO&MIS *Jaar 1 / BS

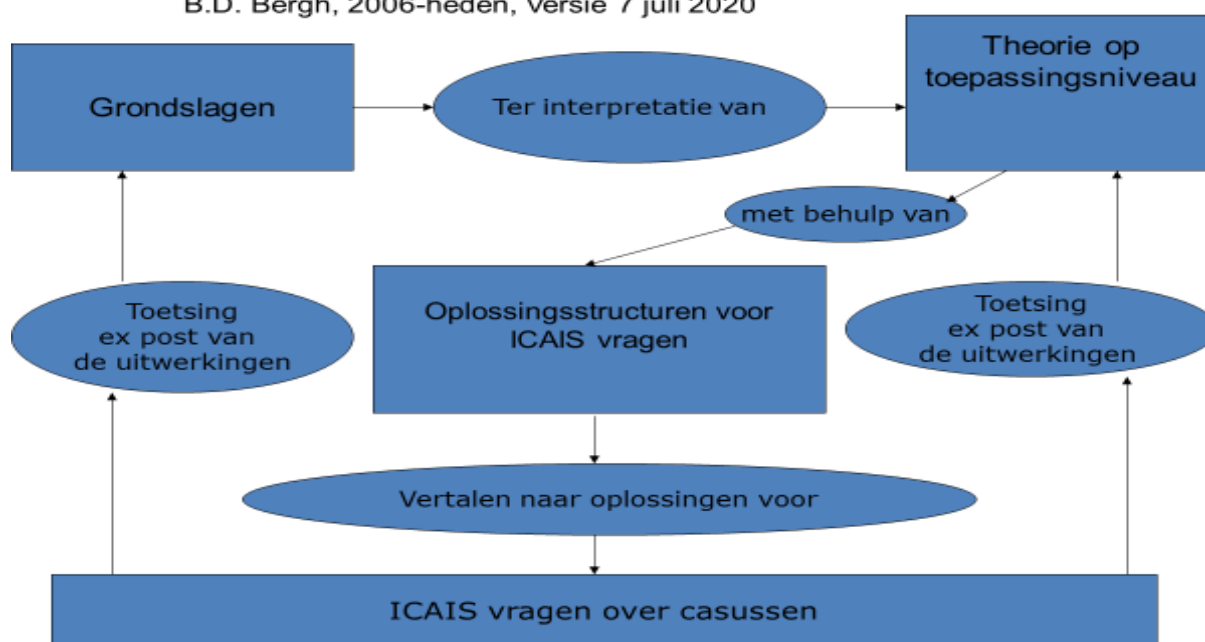
	<p>functie en rol van de controller. Ken- en ervaringsobjecten van de economische wetenschappen. BBSC als structurerend model voor het curriculum. Instrumentaliteit en onderscheidend criterium van de proces- en betrouwbaarheidstypologie.</p> <p>De twee wetten van Starrveld: $Bv+T-A=Ev$ (BETA formule) en $A*f=T$</p> <p><u>Betrouwbaarheid van informatie over het inkoop-, opslag- en verkoopproces.</u></p> <p>Beschrijf de verbandscontroles (materieel en formeel) binnen de administratieve gericht op de juistheid van de inkopen, het bestaan van de voorraden en de volledigheid van de opbrengstverantwoording in een eenvoudig groothandelsbedrijf.</p> <p>Geef daarbij aan welke functies daarbij gescheiden dienen te zijn om de betrouwbaarheid te kunnen borgen.</p>	
Het waarborgen van de betrouwbaarheid van informatie en het beheersen van de operationele activiteiten.	<p>Proces- en betrouwbaarheidstypologie.</p> <p><i>Vormen van financiële dienstverlening, overheidshuishoudingen en publiek-rechterlijke lichamen behoren niet tot de stof.</i></p>	<p>*BIV-Handel, BIV-Industrieel en BIV-Diensten.</p> <p>*Jaar 2 en 3 / AC en BE</p>
Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking ¹	General and application controls.	<p>*BIV-Handel, BIV-Industrieel en BIV-Diensten.</p> <p>*Jaar 2 en 3 / AC en BE</p>
De effectiviteit en efficiëntie van activiteiten ²	<p>Managementinformatie vanuit proces- en betrouwbaarheidstypologie.</p> <p>Toepassen van de modellen BBSC en KSF'n en COSO-ICF. Kennen rol en</p>	<p>*Integratieve toets en OAT training</p> <p>*Jaar 4 / AC</p>

¹ Wellicht is het verstandig om een beeld te schetsen van de tendens tot integratie van informatiesystemen van de afgelopen 40 jaar en vandaar uit te extrapoleren naar de toekomst.

² Met activiteiten wordt verwezen naar die operationele en bestuurlijke activiteiten die gericht zijn op het realiseren van wat COSO noemt 'an entity's basic objectives'.

	betekenis voor de besturing van de modellen COSO-ERM en Levers of control. <i>Vormen van financiële dienstverlening, overheidshuishoudingen en publiek-rechterlijke lichamen behoren niet tot de stof die op de OAT wordt getoetst.</i>	
De vastlegging en documentatie van BIV processen	Methode en scope van vastleggen van BIV, bruikbare hulpmiddelen	AO-Dynamics
Post-bachelor fase		
Ken- en ervaringsobjecten	Onderwerpen	Vak / Jaar
Relevantie van informatie	Toepassen van de Relevantietypologie	De post bachelor fase van de opleiding tot accountant wordt door Inholland niet aangeboden.
De beheersing van activiteiten	Toepassen van het KAD model, Simons levers of control en COSO-ICF COSO-ERM	
De ontwikkeling en beheersing van de geautomatiseerde gegevensverwerking	Ontwerpen van administratieve processen en systeemontwikkelmethoden	
Beheer en organisatie van BIV	Ontwikkeling van de administratieve functie, outsourcing en het beheer van interne controle-objecten	

B.D. Bergh, 2006-heden, Versie 7 juli 2020

9

D Oplossingsstructuren BIV: bij vormonafhankelijke toetsvragen

D1 AO&MIS

- 1 Vragen over de grondslagen (zie hiervoor onder C). Probeer de grondslagen te vertalen naar uw eigen dagelijks leven.
- 2 Beschrijf de verbandscontroles (materieel en formeel) gericht op de juistheid van de inkopen, het bestaan van de voorraden en de volledigheid van de opbrengsten. Geef daarbij aan welke functies daarbij gescheiden dienen te zijn om de betrouwbaarheid te kunnen borgen.

Maak in uw antwoord onderscheid in de functie die normen stelt, de functies die werkzaamheden uitvoeren en de registrerende en controlerende functie.

D2 BIV-Handel, BIV-Industrieel en BIV-Diensten

Op de toetsen BIV-Handel, BIV-Industrieel en BIV-Diensten worden de volgende zes vragen gesteld. Het is mogelijk dat op een toets aanvullende informatie bij de vraag wordt gegeven. Tevens worden hierna oplossingsstructuren gegeven voor de beantwoording.

Vraag 1 (B.D. Bergh, Digitaal Leerboek, Deel 2): Wat is de typologie en op basis van welke kenmerken is deze keuze gemaakt?

In het digitaal leerboek wordt aan het begin van deel 2 het typologiemodel besproken. In het overzicht met de typologieën staan drie kolommen. In de eerste kolom de typen, in de tweede de kenmerken en in de derde de aanknopingspunten.

Vraag 2 (In deel 4 wordt bij de bespreking van het schema van uitwerking aandacht gegeven aan ‘attentiepunten’.): Wat zijn de attentiepunten?

Vraag 3 (B.D. Bergh, Digitaal Leerboek, Deel 4): Beschrijf het bedrijfseconomisch toekomstbeeld

In deel 4 wordt bij de bespreking van het schema van uitwerking aandacht gegeven aan ‘het bedrijfseconomisch toekomstbeeld’.

Het bedrijfseconomisch toekomstbeeld bestaat uit een stelsel van begrotingen, prijzen en technische normen.

Van belang is dat wordt aangegeven op basis waarvan de normen worden vastgesteld, door wie ze worden vastgesteld, welke normen worden onderkend en dat de normen worden geautoriseerd.

Vraag 4 (B.D. Bergh, Digitaal Leerboek, Deel 3): Beschrijf de volgende general controls gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking:

- a** General controls van organisatorische aard
- b** General controls van fysieke aard
- c** Geprogrammeerde general controls

General controls zijn randvoorwaardelijk voor de goede werking van geprogrammeerde application controls. Daarmee ligt een casusspecifieke uitwerking niet voor de hand en kan er grotendeels worden volstaan met een sjabloonmatige opsomming. Echter een vraag naar een bevoegdheidentabel (geprogrammeerde general control) kan met betrekking tot een bedrijfsproces gebruikt worden om inzicht te toetsen in het scheiden van bevoegdheden om de betrouwbaarheid van informatie te kunnen borgen.

Vraag 5 (B.D. Bergh, Digitaal Leerboek, Deel 4): Beschrijf de administratieve organisatie gericht op bijvoorbeeld een IC doelstelling als de volledigheid van de opbrengstverantwoording of de beheersing van een bedrijfsproces.

Vraag 6: Analyseer de informatieverzorging aan de leiding.

De functie van de leiding is om, met inachtneming van de missie, de organisatie als geheel te besturen. Twee taken worden daarbij onderkend:

- Bepalen van de strategie. Dat houdt in dat er keuzes worden gemaakt over het beginnen, doorgaan, stoppen of wijzigen van activiteiten.
- Bewaken van de mate waarin de strategie wordt gerealiseerd.

Bij het bepalen van een strategie wordt naast informatie uit de interne dimensie vooral gesteund op informatie uit de externe dimensie.

Vanuit de interne dimensie worden de gerealiseerde cijfers in confrontatie met de genormeerde cijfers verstrekt. De informatie heeft betrekking op (Casusspecifiek uitwerken!):

- Ontwikkelingen in de omzet en het resultaat.
- De beheersing van kosten.
- De beheersing van operationele activiteiten.
- De kwaliteit van geleverde prestaties.

De externe informatie ten behoeve van de strategische besluitvorming door de leiding heeft betrekking op (Het relatieve belang van de informatie- elementen wordt casusspecifiek bepaald / Werk de elementen waar mogelijk casusspecifiek uit.):

- Beleid van overheden (wet- en regelgeving) en belangenorganisaties.
- Demografische ontwikkelingen.
- Economische ontwikkelingen in het algemeen en binnen de bedrijfstak.
- Concurrentie-analyse: ontwikkelingen in vraag en aanbod.
- Arbeidsmarkt.
- Financieringsmogelijkheden.
- Technologische ontwikkelingen.
- Ontwikkelingen in de verwachtingen en sentimenten van het maatschappelijk verkeer. Bijvoorbeeld met betrekking tot duurzaamheid, milieu, energieverbruik, energievoorziening, arbeidsomstandigheden et cetera.

D3 Integratieve toets en OAT

.....

E Oplossingsstructuren BIV: bij praktijkopdrachten

Fase 1 Data verzamelen

De volgende methoden van data verzamelen worden onderscheiden:

- onderzoek naar theorie weergegeven in teksten (bijvoorbeeld vakliteratuur) of in audio en beeldmateriaal (bijvoorbeeld web lectures of een Ted Talk);
- verzamelen van bestaand materiaal over het ervaringsobject (bijvoorbeeld een procesbeschrijving);
- door directe waarneming met eigen zintuigen door mee te kijken of mee te werken of door waarneming met behulp van 'surveillance' technologie. Denk daarbij aan waarneming met behulp van camera's, enkelbanden, ingebrachte chips, het digitaal volgen van het gebruik van computers en (smart)phones (telefoongesprekken, e-mailverkeer, et cetera);
- enquêtes;
- hoor en wederhoor (interviews);
- het zelf verrichten van werkzaamheden.

In een onderzoek zal in de regel een mix van de genoemde methoden worden toegepast.

Fase 2 Uitvoering

Proces:				
Doelen:				
Risico's:				
Gewenste bestuurlijke informatieverzorging en interne controle				
Fase nr	Omschrijving	Verantwoordelijke	Procedure	Technologie
1	Normen			
2	Werk- beschrijving			
2.1 tm			
3	Materiële en formele controlewerk- zaamheden			
4	Verstrekken bestuurlijke informatie			

F Literatuur

Bestuurlijke informatieverzorging in perspectief, Oscar van Leeuwen en Jon Bergsma.

Het boek van Vaassen staat op de literatuurlijst.

Vanaf het collegejaar 2022-2023 wordt gekozen voor het boek 'Bestuurlijke informatieverzorging in perspectief, Oscar van Leeuwen en Jon Bergsma. Om te beginnen in jaar 2 van de FC/AC opleiding.

De volgende overwegingen spelen een rol bij de keuze voor het boek 'Bestuurlijke informatieverzorging in perspectief':

- Het boek volgt de typologie van 'Starreveld'. Deze typologie is het meest gangbaar in Nederland en wordt gebruikt bij nagenoeg iedere accountants- en controllersopleiding.
- Behandelt grondig de proces- en betrouwbaarheidstypologie.
- Behandelt COSO, BBSC en Simons.
- Behandelt ook het Tolmodel (relevantietypologie). Wat vaak nuttig is bij BIV afstudeeropdrachten.
- Het ACS beveelt het boek aan.
- Het boek sluit naadloos aan op de CEA eindtermen.

BIV een geestige materie